

POLGÁRI NYILATKOZAT A HOLNAP VÁROSÁRÓL (Összefoglalás)

Huszonhat európai polgár alkotta csoport vagyunk különböző országokból, korcsoportból és foglalkozásból. Nem a fenntartható fejlődés szakértői, hanem európai városokban élő és dolgozó laikusok vagyunk.

Az Európai Bizottság Kutatási Főigazgatósága azzal a felkéréssel fordult hozzánk, hogy ismertessük a jövő városaira vonatkozó elképzeléseinket és reményeinket, valamint „City of Tomorrow” (A holnap városa) elnevezésű uniós kutatási programra vonatkozó véleményünket. Az Európai Bizottság az Európai Unió politikáira vonatkozóan most kérte először aktívan az európai polgárok véleményét a „RAISE” kezdeményezés útján.

Műhelymunka-sorozatban ismertetett konkrét esetekből indultunk ki, összehasonlítottuk ezeket a saját tapasztalatainkkal, majd kialakítottuk véleményünket a következő témakörökkel kapcsolatban:

- ▶ városirányítás
- ▶ fenntartható közlekedés
- ▶ fenntartható épített környezet
- ▶ kulturális örökség

Megbeszéléseink alapján úgy döntöttük, hogy egy ötödik kérdés, az oktatás – különösen a fenntarthatóságról – elengedhetetlen a többi sikeréhez.

Általános következtetések

Első lépésben azokat a következtetéseket soroljuk fel, amelyeket az általunk értékelt négy terület vizsgálatából tudtunk levonni:

- ▶ A **városirányításban** a – korábban perifériára szorult – polgárok hangját is meg kell hallani a régi és az új EU-tagállamokban egyaránt. A bizalom csak akkor működhet, ha az kölcsönös; ha a vezetőink készek meghallgatni és figyelembe venni nézeteinket, akkor és csak akkor fogják az emberek viszonzni és a tetteikért felelősséget vállalni.
- ▶ A **közlekedési** szokásokban gyökeres változásra van szükség a fenntarthatóbb közlekedéshasználatra való átállás megkönnyítése érdekében: a technikai megoldások önmagukban nem oldják meg a fenntarthatóság problémáit.
- ▶ A **fenntarthatóbb épített környezet** attól függ, hogy túllépünk-e fogyasztásorientált társadalmunkon, amelyben az „újat” mindig a „régit” fölé helyezzük. A már meglévő dolgaink újrahasználatának jelentőségét kell inkább megtanulnunk, mint azt, hogy az új javak miatt kiselejtezzük őket, legyen szó lakásfelújításokról, a szennyezett talajú területek helyreállításáról, a fogyasztási cikkek megőrzéséről és javításáról, vagy az anyagok újrafeldolgozásáról.
- ▶ Ugyanígy összpontosítanunk kell a **kulturális örökségnek** a mindennapi életbe való fenntartható integrálására, ösztönözve az embereket arra, hogy változatos és közös kulturális örökségünket a magukénak érezzék és jelentőségét értékeljék.

Második lépésben azokat a következtetéseket soroljuk fel, amelyek itt és most gyakorlati szempontból minden területen jelentősek.

- ▶ Sürgősen szükség van a fenntarthatóság és a jelenlegi fenntarthatatlan tendenciáink folytatása esetén várható következmények fokozottabb tudatosítására és **oktatására**. Döntéseinket gyakran nem elegendő információ alapján, tetteink

valóságos rejtett költségeinek megértése nélkül hozzuk meg. Ha nézetcserekből veszünk részt és egyértelműen rávilágítunk a döntés következményeire, a mindennapi élet megváltoztatására az emberek képesek meghozni döntéseiket.

- ▶ Gyakran azok a kifejezetten **helyi** szintű, legszerényebb kezdeményezések a legsikeresebbek, amelyek bevonják az embereket és segítik őket abban, hogy kötelezettséget vállaljanak mindennapi életük szemmel látható javítására. A „Think global, Act local” (gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan) szlogen nem csak egy közhely.
- ▶ Épp ellenkezőleg, a valamely területen megszerzett tapasztalat gyakran máshol is alkalmazható. Közösségünk egészében rendkívül gazdag a „működő és nem működő” dolgokkal kapcsolatos szakértelmünk és tudásunk. Hiba az, ha elmulasztjuk a lehetőségét annak, hogy ezt a tudást szélesebb körben terjesszük.

A városirányításra vonatkozó következtetések

A gyenge **városirányításnak** gyengék az eredményei. Véleményünk szerint ennek következménye a városok terjeszkedése, a lakásárak túlzott emelkedése a közlekedési rendszerek kapcsolódási hiányosságai és a zöld területek megszüntetése. A városirányítást a város és a polgárok közötti kapcsolat építése eszközének tekintjük. Magában foglalja az állam és a magánszektor közötti társulásokat és a városban működő minden egyéb szereplőt is.

Az általunk tanulmányozott kutatás elsősorban azzal foglalkozik, hogy minden polgár elköteleződjön. Egy kulcsfontosságú szektorra csak korlátozott mértékben tér ki a vizsgálat. Ez a perifériára szorult csoportokból és olyan veszélyeztetett helyzetben lévő emberekből áll, mint a fiatalok, az idősek és a szegények, a bevándorlók és az idegen munkavállalók, az egyedülálló szülők és a hajléktalanok.

- Ezért azt ajánljuk, hogy a jövőbeli EU-szponzorálású kutatás fokozottabban koncentráljon a perifériára szorult polgárok városirányításban való részvételére és integrációjára.
- Kutatást javasolunk az új és a régi tagállamok között a demokratikus részvételben jelentkező különbségekre vonatkozóan, a helyes gyakorlatok kicserélése, azaz az egyszerre megvalósuló tanítás és tanulás, valamint a demokratikus megújulás előmozdítása érdekében.
- Annak érdekében, hogy a polgárok a közösségeikben és azok irányításában teljes mértékben vehessenek részt, elegendő forrásra van szükség. A politikusoknak is motiváltaknak kell lenniük e folyamat előmozdítására. Nem a független vagy önkéntes munka a megfelelő megoldás.

A városirányításnak a döntéseket a nyilvánosság bevonásával, nem pedig szűk körben kellene hoznia. A politikusoknak együtt kell működniük a polgárokkal, több pénzt fordítva:

- ✓ az információterjesztésre,
- ✓ értekezletek szervezésére,
- ✓ a közmeghallgatásokra,
- ✓ innovatív irányítási eszközök és módszerek kidolgozására,
- ✓ az irányítási intézkedésekre vonatkozó meggyőzési és oktatási kampányokra, továbbá a polgároknak döntéshozatali folyamatba más módokon való bevonására.

A fenntartható közlekedésre vonatkozó következtetések

A **mobilitás** mindennapi életünk központi kérdése, és az egyik olyan fő problémaforrás, amellyel szembesülünk. Életünket többféleképpen befolyásolja: környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi szempontból. E területeken az életminőséghez kapcsolódó számos probléma merül fel, amelyeket a közlekedés vonatkozásában fontosnak tartunk: a környezetszennyezés (és annak következményei az emberi egészségre), a forgalomtorlódás (időbeli és pénzbeli költségeivel) és a balesetek (az európai utakon évente több mint 40 000-en halnak meg és sokkal többen sérülnek meg).

Az EU-s kutatások az említett problémák több vonatkozásával foglalkoztak. Tisztában vagyunk azzal, hogy társadalmunkban és a kutatásban is létezik a technológiai megoldásokat (például futurisztikus robotjárműveket) preferáló tendencia, mivel úgy tűnik, hogy ezek nagyon bonyolult kérdésekre egyszerű megoldásokat adnak. Ez olyan fejleményekhez vezetett és vezet mind a mai napig, amelyek költségesek, és noha presztízzsel bírhatnak, igazán nem a kulcsfontosságú kérdések megoldásával foglalkoznak. A fenntartható közlekedés csak akkor javul, ha elsősorban és mindenekelőtt a lakosság viselkedését, motivációit és szükségleteit célozza. Aggodalmunkat fejezzük ki azt illetően is, hogy a különböző európai városokban kifejlesztett legjobb gyakorlat terjesztése nem hatékony. Az erőfeszítések sokszorozását javasoljuk annak érdekében, hogy a különböző városok könnyebben terjeszthessék és oszthassák meg a sikeres példákat.

Megítélésünk szerint pozitívak azok az erőfeszítések, amelyek arra irányulnak, hogy a közlekedési kérdések megoldása a várostervezés első lépései közé kerüljön. Ugy véljük továbbá, hogy a kutatási és politikai fellépés legfontosabb eleme az kellene legyen, hogy az emberek közlekedési szokásait a kérdés eddigi kezelésénél kreatívabb módon változtassuk meg (például a közlekedési díjszabással, megosztott autóhasználattal stb.).

Láttuk, hogy a kutatási projektek a technológiai kérdésekre összpontosítottak, ezért azt javasoljuk, hogy több kutatást végezzenek a következő társadalmi-gazdasági területeken:

- ▶ Az emberek indítékai a környezetbarátabb közlekedési formák választására (mint például a tömegközlekedés, a séta, a kerékpározás, a megosztott autóhasználat stb.) vagy a személygépkocsi használatáról fenntarthatóbb közlekedési módokra való áttérésre.
- ▶ A polgárok mobilitási lehetőségeire vonatkozó információk (például az autó mellett milyen alternatívák léteznek? Milyen költségvonzataik vannak? Menetrendek, menetdíjak, intermodalitás ...).
- ▶ A közlekedési rendszerek kompatibilitásának javítása az európai városokban, például megosztott autóhasználat EU-szerte, más városok utazási igazolványainak elismerése.
- ▶ Milyen javítások járhatnak hozzá ahhoz, hogy a tömegközlekedés vonzóbb legyen az emberek számára? (például kiegészítő infrastruktúra és szolgáltatások a járműveken: Internet-kapcsolat, asztalok, társalgók, fedélzeti nyelvtanfolyamok, újságok stb.)
- ▶ A túl nagy forgalom miatt felmerült egészségügyi gondok.

- ▶ Olyan politikai modellek, amelyek a kapcsolódó szakpolitikai területeket (például: gazdasági, munkaügyi, regionális fejlesztési, ipar- és adópolitikák) hatékonyan ösztönzik a közlekedési változás és a csökkentés iránti igény integrálására.

A fenntartható épített környezetre vonatkozó következtetések

Az emberiség számára a fenntarthatóbb jövő olyan megközelítést tesz szükségessé, amely újraértékeli mindazt, ami már haszontalannak tekintünk. Az újrahasználat és az anyagban történő hasznosítás kultúránkban még mindig kevésbé népszerű minősülnek, és minden újat jobbnak tekintünk a használnál. A fenntartható jövő érdekében ennek a megközelítésnek meg kell fordulnia. Az újrahasználatnak, a helyreállításnak és a felújításnak a holnap városát fenntartó intézkedéseknek kellene lenniük. Az újjáépítés fenntarthatóbb, mint az újonnan építés, de nem versenyezhet a városi agglomerációs területeken elérhető olcsóbb építési költségekkel.

Az EU kutatási projektjei több olyan fő területet meghatároztak, amelyeket a jövőbeli városaink épített környezetében kezelni kell. Ezek a **terjeszkedő városi területek, a városi zöld területek, az építési technológiák és a szennyezett talajú területek.**

Ami a **városok terjeszkedését** illeti, a széles körű autóhasználat a legtöbb városközpontot nehezen megközelíthetővé tette. Az új lakónegyedeket közlekedéssel, vezetékes vízzel, energiával, csatornahálózattal látják el, ezáltal csökkentve a vidéki területeket és pusztítva a természetes élőhelyeket. A nagyobb városi területeken csökken a szociális interakció, társadalmi elszigeteltséget eredményez, tovább fokozódik az elszigetelődés és a közönyösség. Polgárként a jövőbeli kutatásokhoz a következőket ajánljuk:

- ▶ A polgárokat az energiával és a fenntarthatósággal kapcsolatban oktatni kell, és ösztönözni kell őket a megfelelő cselekvésre.
- ▶ A belvárosok vonzerejét javítani kell a zaj és a forgalom csökkentése révén, továbbá javítani kell a gyalogos közlekedés feltételeit és a közterületek minőségét.
- ▶ A meglévő üres épületek újrahasználatát fokozni kell.
- ▶ Emelni kell az adókat a terjeszkedő városi területeken folyó építkezéseknél, és az így befolyt adókat közvetlenül a szükséges infrastruktúrákba kell újra befektetni.

A **zöld területek** kulcsfontosságúak, mivel több funkciót töltenek be: javítják a levegő minőségét, élőhelyeket teremtenek a vadon élő állatok számára, a biztonságos és egészséges pihenés, a gyermekjáték és sport színterei lehetnek, és főként emberi jólétet biztosítanak a városokban (azáltal, hogy csökkentik a stresszt, és fokozzák az embernek a természet és a természet ciklusai iránti tudatosságát). Az EU által szponzorált kutatásnak a következőkre kell összpontosítania:

- ▶ a biológiai sokféleség javítása a „természetesebb természet” érdekében;
- ▶ biológusok bevonása várostervezési munkacsoportokba;
- ▶ kevesebb technológia és vegyi anyag használata;
- ▶ munkanélküliek bevonása a karbantartási munkákba;
- ▶ a zöld területek jobb elhelyezésének tervezése;
- ▶ a zöld területek összekapcsolása az állat- és növényfajok áttelepedésének lehetővé tétele érdekében;
- ▶ játszóterek és sportlétesítmények integrálása;
- ▶ az uniós projektekből szerzett ismeretek terjesztése;

- ▶ általában a zöld területek támogatása, mert egyetlen európai városban sincs túl sok zöld.

Az **építőmérnöki tevékenység** távolodik attól, hogy integrálja a természet kapacitásait. Az Európában még mindig széles körben használt anyagok közül néhányat, mint például az egzotikus fát, nem kellene használni. Az építőanyagok megválasztásánál tekintettel kell lenni az energia- és az erőforrás-fogyasztásra is. Léteznek tudatosabb megközelítések, de az építészeti lobbitevékenység és a lakosság mérsékelt tájékozottsága a meglévő fenntarthatatlan módszereknek kedvez. A végleges beépített terület teljesítményét és használatát is figyelembe kell venni a felépített egységek hő- és zajszigetelése, veszélyes részecskék kibocsátása, időtállósága és újrahasználhatósága szempontjából. Véleményünk szerint az uniós kutatásnak a következőkre kell kiterjednie:

- ▶ Az építőanyagok és építési technikák fenntarthatóságára / környezeti teljesítményére és időtállóságára vonatkozó egyértelmű és tárgyilagos meghatározások bevezetése.
- ▶ Ismeretterjesztés és fenntarthatóbb életformák ösztönzése.
- ▶ A fenntarthatóbb építészet adóztatással történő előmozdítása – az adóknak tükrözniük kell az építőiparban fogyasztott energia és a használt erőforrások tényleges mennyiségét.
- ▶ Ergonómiai, pszichológiai és általános jóléti tárgyú kutatási eredmények figyelembe vétele az építészetben.
- ▶ Földrengésvédelmi szabályozások következetes előmozdítása az olyan országokban, ahol azokra szükség van.
- ▶ Jobb integráció az építészeti lobbitevékenységgel a fenntarthatóbb építkezési formák terjesztése érdekében.

A **szennyezett talajú területek** olyan elhagyott földterületek, amelyeket korábban ipari célokra használtak, és jelenleg komoly kockázatokat jelentenek a környezetre és az egészségre. A további uniós kutatásnak arra kell összpontosítania, hogy milyen módon lehet:

- ▶ hatékony és kevésbé költséges technológiákat kifejleszteni a szennyezett talaj és vizek megtisztítására.
- ▶ a szennyezett talajú területek helyreállítására vonatkozó tervezési gyakorlatot integrálni (a szükséges források megteremtéséhez igénybe kell venni az adórendszereket).
- ▶ meghatározni a helyreállított területek legmegfelelőbb alternatív hasznosítását, illetve a befektetőket ezek használatára ösztönözni.
- ▶ helyes példákat és gyakorlatokat terjeszteni.

A kulturális örökségre vonatkozó következtetések

Az európai kontinensnek jelentős kulturális öröksége van. Ennek az örökségnek a megőrzése és értékelése hatalmas felelősséggel terheli országainkat.

Megítélésünk szerint a „kulturális örökség” kifejezés magában foglalja az olyan tárgyi örökséget, mint a műemlékek, épületek vagy régészeti maradványok, illetve az olyan immateriális örökséget is, mint a nyelv, az irodalom, a zene, a művészet, a hagyományok, a dalkincs, a táncok stb. Úgy véljük, hogy a kulturális identitás a kulturális örökségből ered. A kulturális identitás megerősíti a közösségeket és a

városokat, és a különböző európai népek között nagyobb tisztelet kialakulásához vezethet.

Az ezen ágazatban elosztott jelentős erőforrások ellenére Európa kulturális örökségének nagy része vagy pusztul, vagy jelentős veszélyeknek van kitéve. Az a legaggasztóbb, hogy a kulturális örökség elvesztése visszafordíthatatlan, hiszen ami elpusztult, az már nem hozható vissza.

Áttekintettük azokat az EU-finanszírozású projekteket, amelyek olyan témákat kutattak, mint az éghajlatváltozás, a szennyezés és más, a kulturális örökségre negatívan ható kérdések. Tisztában vagyunk azzal, hogy ezek a projektek számos történelmi jelentőségű emlék esetében számottevő javulást eredményeztek.

- ✓ Úgy véljük azonban, hogy az EU-nak meg kell találnia azokat a megoldásokat, amelyek segítségével hatékonyabban terjeszthető az általa finanszírozott kutatási projektek kézzelfogható hatása.
- ✓ Mivel ezen felül a kulturális örökség védelme általában olyan terület, ahol szűkösek a források, az EU biztosíthat finanszírozást annak érdekében, hogy az uniós finanszírozású kutatásoknak köszönhetően elért eredményeket máshol is alkalmazni lehessen.
- ✓ Ellenezzük, hogy a kulturális örökség el legyen szigetelve a mindennapi élettől és az emberektől. A kulturális örökség EU-szinten és nemzeti szinten sem őrizhető meg sikeresen helyi szintű támogatás (vagy kezdeményezés) nélkül. Az EU-nak azonban meg kell vizsgálnia, hogy hogyan lehet a polgárokkal megértetni a kulturális örökség megőrzésének fontosságát, és azt, hogy hogyan járulhatnak ahhoz hozzá. Ezáltal közelebb hozható a kulturális örökség az emberekhez, hiszen jobban a magukénak érzik, ha segítettek a védelmében. Ennek már gyermekkorban el kell kezdődnie. Ha az emberek nem értik meg a kulturális örökség megőrzésének jelentőségét, önmagukban a technikai megoldások nem fogják megoldani a problémákat.
- ✓ A kulturális örökségre irányuló kutatás, amelyet ismertettek velünk, nagyon egyoldalú volt, főként olyan technikai kérdésekkel foglalkozott, mint a szennyezés vagy az éghajlatváltozás stb. hatása a kulturális örökségre. Bár elismerjük a fent említett kérdések kutatásának elengedhetetlen fontosságát, úgy véljük, hogy a későbbi kutatás során több figyelmet kellene fordítani a következőkre:
 - a gazdasági nyomás hatása,
 - az emberek elvándorlása és a fogyasztási szemlélet hatása a kulturális örökségre.

Az európai kutatásnak fokozottabban kell koncentrálnia a kulturális örökség mindennapi életbe való tartós integrálására.